

מאוצרות הפרשה

ששהה אף הוא במקום לבקר. ה"דברי יואל" רצה לכבד את אורחו בכוס יין, אבל מבט אחד בבקבוק גרם לו להסס. הוא עשה חשבון שצריכים עוד לזמן על הכוס בסעודה ואף לשמור יין להבדלה, ואם יכבד כעת את אורחו בכוס יין, היין שבבקבוק ייגמר. מכיון שאין עירוב במקום לא ניתן להביא יין מן החוץ, ולשלוח נכרי להביא יין, זוהי בעיה של "יין נסך". אלא שלהפתעת הרבי, סימן לו הגבאי בתנועת יד השאיית שאפשר לכבד את הרב האורח ביין, ושהרבי יהיה רגוע בקשר ליין להבדלה. "חשבת לעצמי", אמר "דברי יואל" ליהודי, "אם הגבאי חדור בביטחון שהכל יהיה בסדר – דווקא הרבי הוא זה שצריך להיות קטן אמונה?...! כיבדתי את הרב בכוס יין". האורח יצא, והגבאי ניגש לשולחן ושלף מכיסו בקבוק יין נוסף. כעת אין שום בעיה של יין להבדלה. אמר ה"דברי יואל" לשואל: "אם יש בקבוק יין בכיס, אין בעיה להיות 'בעל ביטחון'. וכן אני משיב על שאלתך: לו היה לי הכסף הדרוש להקמת שיכון בבני ברק, כי אז גם אני הייתי חדור בביטחון כמורך..."

רש"י מביא מדברי המדרש על עלה הזית שהביאה היונה בו ביקשה מהקב"ה: "יהיו מזונותי מרורין כזית בידו של הקב"ה ולא מתוקין כדבש בידי בשר ודם". אומרים בדרך צחות, שכאשר אדם חווה אירוע קשה או מקבל בשורה קשה, ברגע הראשון הוא לא חושב על הקב"ה כלל. הוא שקוע בצער, הוא טובע בטרנדיה שלו ולא מנסה לבדוק כיצד מתמודדים. עובר זמן מסוים, קצר או ארוך, ולפתע חל שיפור. ברגע הזה רוב האנשים מתעוררים: "בעזרת השם" הם מפטירים עם חיוך קטן ותקווה, "יהיה בסדר. אני לא דואג. השם יעזור עד שנעבור את זה..." את הרגע הזה ראה נח אצל היונה: כאשר היונה יודעת שמוכן לה אוכל בתיבתו של נח, אבל היא בוחרת להביא עלה זית, לנפנף בו ולהצהיר שהיא מוכנה ל"מזונות מרורין כזית" והעיקר שיהיו מידי הקב"ה ולא מידי בשר ודם, אם היונה הופכת ל"בעלת ביטחון", אות וסימן הוא שקלו המים מעל הארץ... (במחשבה תחילה)

ויקה שם ויפת (ט, כג)

פירש"י אין כתיב כאן ויקחו אלא ויקח, לימד על שם שנתאמן במצוה יותר מיפת, לכך זכו בניו לטלית של ציצית, ויפת זכו בניו לקבורה. וביאר הגר"א לופיאן זצ"ל דשם עשה את המצוה בשמחה על כל החיות, ולכן זכה לכיסוי הטלית מחיים, משא"כ יפת שעשה המצוה בלא חיות הוי כמו מת, ולכך זכה לכיסוי קבורה אחר המיתה. (רביד הזהב)

ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו (ט, כה)

הנה דין עבד כנעני שיוצא בשן ועין, וביאר במדרש תנחומא ענינו משום דכנען חטא ע"י שנסתכל בעיניו, וע"י שסיפר בשינוי, ולכן עבד כנעני שנפלה לו שינו או נסמית עינו יוצא לחירות. (שם)

ותהי להם הלבנה לאבן (יא, ג) במדרש כתוב שנכנסה ברכה בלבנים וגדלם הוכפל, עומד הרבי"ה ר' העשיל בחנוכת התורה היכן נרמז בפסוק הברכה הזו? ומבאר בזה פשט נפלא – במשנה בתחילת בבא בתרא כתוב 'בגויל זה נותן טפח ומחצה וזה נותן טפח ומחצה'; שעובי כותל של לבנים זה ששה טפחים ושל גויל שלשה טפחים כמו שכתוב שם ברש"י, וכשכתוב 'ותהי להם הלבנה לאבן' פירושו שהלבנה נהפכה לגודל של אבן, לבנה שבדרך כלל היא שלשה טפחים נהפכה להיות אבן של ששה טפחים. (הרב אליהו דיסקין שליט"א, נהל אליהו)

צהר תעשה לתבה (ו, טז) מובא בגמרא בסנהדרין (קח): 'צוהר – א"ר יוחנן, אמר לו הקב"ה לנח קבע בה אבנים טובות ומרגליות כדי שיהיו מאירות לכם בצהרים'. דעה נוספת מובאת ברש"י שהכוונה לחלון. וצריך להבין, דפשט המילה מורה על 'חלון', ומדוע ביאר רבי יוחנן שהוא אבן טובה?

ביאר ה'לבוש' (הובא בשפתי חכמים), שאם הכונה חלון, היה לו לומר 'חלון' במפורש, דסתם חלון לאורה עשוי, ולא היה צריך לומר 'צוהר'. באופן נפלא נוסף ביאר רבי ברוך עפשטיין זצ"ל בפירושו 'תורה תמימה', כי יסוד החילוק בין הפירושים הוא אם יכלו לראות דרכו את הנעשה בחוץ, שאם היה חלון רגיל מזכוכית יכלו לראות דרכו את הנעשה בחוץ, משא"כ אבנים טובות ומרגליות אשר אין ניתן בעדם לראות מחוצה לתיבה. ומעתה, הרי כדי לראות את הנעשה בחוץ צריך זכות בפני עצמה, וכדמצינו גבי לוט שניצל מסדום ומ"מ נאסר עליו להביט על מהפכת סדום, וכדפרש"י שם (יט, יז) דהרי לא ניצל אלא בזכות אברהם ואין לו זכות לראות בפורענותם של הרשעים, וא"כ יש לומר שר' יוחנן לשיטתו שדרש (שם קח). כי נח היה צדיק דוקא בדורו, אך לא בדורות אחרים כדורו של אברהם, ולא היה צדיק גמור, וא"כ יתכן שלא עמדה לו צדקתו אלא לעצם ההצלה ואין לו כ"כ זכות גם כאן לראות במפלתם של הרשעים, ועל כן פירש רבי יוחנן שהצוהר פירושו אבנים טובות שאין ניתן בעדם לראות היאך מתים הרשעים במבול [וע"ע בחזקוני]. (המאור שבתורה, מתוך העלון קבלת שבת)

כי אותך ראיתי צדיק (ז, א) וכתב רש"י, ולא נאמר צדיק תמים, מכאן שאומרים מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו.

החתם סופר הקשה, שהרי אין זה מקצת שבחו אלא חצי משבחיו, ששם כתוב "צדיק תמים", וכאן כתוב "צדיק". וביאר שהרי שם כתוב "נח איש צדיק תמים" ו"איש" זה ג"כ שבה. כמו שמצינו במלכים א' (בג) שדוד המלך צוה לשלמה בנו לפני פטירתו "אנכי הלך בדרך כל הארץ וחזקת והיית לאיש", ופירש שם הרד"ק בד"ה והיית לאיש יריו ומושל בנפשך וכובש את יצרך' ע"ש, וזה ג"כ הכוונה כאן שמתחילה שלא בפניו נאמר עליו ג' שבחים "איש צדיק תמים", וכאן שהיה בפניו, הקב"ה לא אמר לו אלא מקצת שבחיו, דהיינו רק "צדיק". ופעם שמעתי ממרן הגראמ"מ שך זצ"ל, על מה שכתב בפרשת בראשית "ויקרא את שמם אדם", שתחילה חובתו של האדם להיות "אדם" [דהיינו להיות 'טאנטש']... ואח"כ להמשיך הלאה להתקדם בעבודת ה'. (דברי השיחה)

יודע נח כי קלו המים מעל הארץ (ח, יא)

נח שולח את היונה לאחר שהעורב הכיזב, ובפעם השנייה היא שבה אליו כשבפיה עלה זית טרף. כשנח רואה את עלה: 'יודע נח כי קלו המים מעל הארץ'. רעיון נאה ששמעתי יכול להעניק לנו הוראה לחיים. אל הרה"ק רבי יואל מסאטמר, בעל ה"דברי יואל", ניגש יהודי ובפיו הצעה: שהרבי יקים שיכון סאטמר בבני ברק. הרבי התעניין כמה אמור לעלות פרויקט שכזה, והיהודי נקב במחיר. הרבי הפטיר שזוהו סכום עצום ואין לו דרך לגייסו. היהודי לא חשב פעמיים ושאל: 'ומה עם ביטחון, רבי?'... ה"דברי יואל" חייך ונענה לו בסיפור שאירע עמו לפני מלחמת העולם השנייה: היה זה כאשר הרבי יצא לעיירת נופש לצרכי מרפא, בשבת קודש, באמצע סעודת היום, הגיע רב אחד

להרגיש בצרת הזולת

צַהַר תַּעֲשֶׂה לַתְּבָה וְאֵל אִמָּה תִּכְלֹנָה מִלְמַעְלָה וּפְתַח הַתְּבָה בְּצַדָּה תִּשִּׂים תַּחְתֵּימָם שְׁנַיִם וּשְׁלִשִׁים תַּעֲשֶׂה (ו', ט"ז)

הנה מוצאים אנו בפסוק, על פי פשוטם של דברים, כי נצטווה נח לעשות חלון לתיבה, ובפשטות אנו מבינים כי מטרתו של חלון זה היתה בכדי לאפשר כניסתו של אור לתיבה. אלא שלכאורה עלינו להבין: הלא בניית התיבה, וכן ההתנהלות בתוכה, היו כרוכות בכל כך הרבה ניסים! הלא בדרך הטבע, לא היה כל סיכוי להכניס את כל בעלי החיים שבעולם אל תיבה אחת, עם מזונם, ולאפשר את השרדותם שם במשך שנה שלמה! אם כן, מדוע לא ניתן היה לעשות נס אחד נוסף, ולהאיר את התיבה מבלי צורך בחלון שיפנה אל החוץ?

הבה נטה אוזן אל הסיפור הבא, בו נמצא אולי תשובה לשאלתנו: היה זה בקיץ של שנת תשל"ו, כאשר פשטו בארץ שמועות נוראות אודות מטוס של חברת התעופה 'אייר-פרנס', אשר יצא לדרכו מתל אביב בתפוסה כמעט מלאה של נוסעים יהודים, אולם מעט אחרי ההמראה – נחטף על ידי טרוריסטים, ולאחר חניית ביניים קצרה באתונה – נחת בשדה התעופה הצבאי 'אנטבה' שבאוגנדה. לעובדה זו, היתה משמעות חמורה ביותר, משום שכעת היו המטוס ונוסעיו שבויים, לא רק בידה של חבורת טרוריסטים, אלא גם בידיו של אחד הרודנים האכזריים בתבל: אידי אמין הנודע לשמצה. דבר החטיפה היה לשיחת היום בכל רחבי הארץ, והדאגה לנוסעי המטוס עמדה בראש מעייניהם של הבריות. כל שביב של מידע נשתה בצמאון, ובכל קצוות תבל התכנסו יהודים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ללימוד ולאמירת תהילים נרגשת למען החטופים. גם ליד שריד בית מקדשנו, הכותל המערבי – התכנסו המונים לתפילה ולזעקה. גם בישיבת מיר, התכנסו כל תלמידי הישיבה לבית המדרש לתפילה משותפת. אולם הם לא החלו בתפילה, אלא המתינו עד שיצטרף אליהם ראש הישיבה, הגאון רבי חיים שמואלביץ. בינתיים, ניכרה אוירת נכאים קודרת בבית המדרש, ואת המתח ניתן היה לחתוך בסכין. הכל ידעו, כי בכל רגע עלולות להגיע בשורות קשות מאוגנדה. בית המדרש היה מלא וגדוש עד אפס מקום, כאשר נכנס ראש הישיבה אל הבנין בצעדים מדודים ובהליכה איטית. אמנם לא חש באותו יום בטוב, אולם בכל זאת לא ויתר על השתתפותו בתפילת הרבים, למען אחינו בני ישראל הנתונים בשביה, בצרה ובצוקה. רבי חיים ניגש אל המדרגות המובילות אל בית המדרש, אולם כבר בהגיעו אל המדרגה השלישית – נעצר, ופרץ בבכי תמרורים. ניכר היה בו, שלנגד עיניו הוא רואה בשעה זו את החטופים המבוהלים, שאינם יודעים מה יעלה בגורלם.

רבי חיים טיפס עוד מדרגה, ועוד אחת, עד שהגיע אל בית המדרש. או אז, בעמדו בפתח ובראותו את קהל ההמונים הגודש את בית המדרש – נראה היה כי הוא אינו יכול כבר לכלוא את רגשותיו. באפיסת כוחות הוא התיישב על כסא בירכתי בית המדרש, הרכין ראשו על זרועו, ופרץ בבכי מטלטל ובלתי נשלט, בכי סוער ללא מעצורים. הקהל היה המום. דממה השתררה בבית המדרש, וכל קול לא נשמע מלבד קול יפחותיו של ראש הישיבה, אליהם הצטרפו אט אט בני הישיבה – אשר מתוך יפחותיו של רבם החלו חשים בצער הנורא. כך, מבלי שנאמרה אפילו מילה אחת, היה כל בית המדרש אפוף במערבולת של יבבות חנוקות, בעוד אלפי עיניים זולגות דמעות. חלפו מספר רגעים. רבי חיים הצליח להתאושש מעט, ובעזרתם של תלמידים, המשיך בדרכו אל מקומו שבקדמת בית המדרש. בראש מורכן הוא ניגש אל ארון הקודש, נשק לפרוכת, והסב פניו אל עבר הבחורים הממתנים למוצא פיו. בקושי רב, הוא הצליח לומר רק משפט אחד: "תארו לעצמכם כיצד הייתם אומרים תהילים, אילו בין החטופים היה אבא או אמא, אח או אחות של כל אחד מכם!". למשפט זה, היתה השפעה כבירה. הוא הותיר רושם עצום על הבחורים, ופרקי התהילים שנאמרו בעקבותיו היו מלאי רגש, עד שגם כיום, כאשר נזכרים בהם אלו שהיו נוכחים באותו מעמד, הם מעוררים צמרמורת בגופם.

כי אכן, כשהדברים אמורים ביקרים לנו מכל – התחושה שונה לחלוטין. אולם גדלותו של אדם גדול הינה בכך, שביכולתו לחוש ביחס לצרתו של כל אחד מאחיו – כאילו היתה זו צרתו הפרטית ממש!

ואמנם, אף על רבינו ה'חפץ חיים' מסופר, שבתקופת מלחמת העולם הראשונה – התעוררה רצייתו משנתה באמצע הלילה, וגילה כי הוא אינו שוכב במיטתו. כמובן, היא מיהרה לחפשו, ועד מהרה מצאה אותו כשהוא ישן על גבי ספסל קשה וידו תחת ראשו...

"מה קרה? מדוע עזבת את מיטתך?" שאלה הרבנית, ואילו ה'חפץ חיים' הסביר בפשטות: "איך אוכל לישון על מיטתי בשלווה ובנוחות, בשעה בה רבים כל כך מאחינו הפליטים מתגלגלים בחוצות ונאנקים מרעב ומקור, ואילו בנינו הצעירים שוכבים בחפירות בחזית המלחמה והמות מרחף נגד פניהם?". וכך גם מסופר על רבי חיים מברסק, שלאחר השריפה הגדולה שפקדה את עירו בשנת תרנ"ה – לא הסכים לעלות על יצועו בביתו, במיטתו הנוחה, אלא ישן באופן קבוע במסדרון בית הכנסת. "לא אוכל לשכב על מיטתי, בשעה בה לכל כך הרבה יהודים אין קורת גג לראשם!".

ללמדנו, כי אכן, כך נדרש מהאדם: גם אם אינו יכול לסייע בפועל לחבירו – עליו לכל הפחות לחוש בצרתו ולהשתתף עמו. האם הדבר יועיל? לא בהכרח. האם יהיה בכך כדי לסייע בפועל? כלל לא בטוח. ובכל זאת, לעצם ההשתתפות בצערו של הזולת – ישנו ערך כביר!

וכך גם הורה הקדוש ברוך הוא לנח לנהוג: הוא הורה לו לעשות חלון לתיבה, בכדי שלא יתנתק מהסובב אותו בשעה בה יכנס עם בני ביתו אל התיבה, אלא יראה במו עיניו את המתרחש בחוץ – בשעה בה כל בני דורו טובעים במי המבול! גם אם לא היה בידו לסייע לבני דורו בפועל – נדרש נח לפחות להשתתף עמם בצרתם, ולא לעצום את עיניו ולאטום את ליבו מאחורי מסך עצי התיבה... (ללמדך מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

אזעקה באמצע שמונה עשרה

נשאל הפוסק הגאון רבי יהודה אריה דינר רב מרכז העיר בני ברק מה לעשות כאשר עומדים באמצע תפילת שמונה עשרה ונשמעת אזעקה האם להפסיק באמצע התפילה וללכת למרחב המוגן או להמשיך בתפילה וללכת רק לאחר סיום תפילת שמונה עשרה שלפעמים יכול להיות מאוחר מדי וזה חשש סכנה, והכריע הפוסק הגרי"א דינר שיש להפסיק את התפילה וללכת מיידית למרחב המוגן שפיקוח נפש קודם. והוסיף הגרי"א דינר ששמע זאת ממרן ראש הישיבה זיע"א ושאל את מרן ראש הישיבה בטעם הדבר שהרי כתוב בגמרא שמסתם נחש לא צריך להפסיק הואיל ורוב נחשים לא ממתים וכך אנו רואין שרוב הטילים לא ממתים וא"כ למה יפסיק באמצע תפילת שמונה עשרה, והשיב ראש הישיבה הגרי"א לזיע"א ששנחש הנחש עצמו רובם לא ממתים ומשא"כ הפצצות כולם מסוכנים וכל אחד ואחד שלא מזיק זה נס..

חידה שבועית

מה המספר הקטן ביותר שמתחלק לכל המספרים 1-10 ?

תשובה לחידה פר"ש: פני קין, כאמור "יחיר לקין מאד ופלו פניו (ד,ה) . תשובה לחידה השבועית: קרח.

מזל טוב

מרכז העיר: משפחת גרוסמן להכנס הבן לעול תורה ומצוות משפחת רוטנברג להולדת הבן משפחת סימן טוב להולדת הבת
 משפחת נעים להולדת הבת משפחת שלמה לוי להכנס הבן לעול תורה ומצוות משפחת וגנר לאירוסין הבן
גני הדר-עמישב: משפחת שער לנשואי הבן משפחת שפירא לבר מצוה משפחת קרישבסקי לנשואי הבן משפחת מלצר לבר מצוה
 משפחות גרינבוים – רוטלוי להולדת הבן הנכד משפחת פאועס לאירוסין הבת משפחת סובר לאירוסין הבן משפחת ריזה לנשואי הבן

הודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

היחידה לתרבות חרדית
 מינהל שירותי קהילה

